

EL QUART PODER I LA INDEPENDÈNCIA

EL FIL D'ARIADNA
108

© 2018 Josep Gifreu

© 2018 Xavier Antich, pel pròleg

© 9 Grup Editorial, per l'edició
Angle Editorial
c. Mallorca, 314, 1r 2a B · 08037 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

© Fundació Josep Irla, per l'edició
c. Calàbria, 166 · 08015 Barcelona
T. 93 567 78 63
www.irla.cat
info@irla.cat

Disseny de la col·lecció: J. Mauricio Restrepo

Primera edició: setembre de 2018
ISBN: 978-84-17214-37-1
DL B 18866-2018
Impress a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la incorporació a un sistema informàtic, ni la transmissió
en cap forma ni per cap mitjà, sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació
o altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Josep Gifreu

EL QUART PODER I LA INDEPENDÈNCIA

La batalla mediàtica per l'1 d'octubre

Pròleg de Xavier Antich

Premi d'Assaig Irla 2018

 Angle Editorial

Taula

Pròleg, per Xavier Antich 9

Introducció 17

Els fets. La batalla pel relat 23

1. El cicle excepcional del Procés 25
2. L'1-O: la preparació 33
3. L'1-O: votacions, imatge i relat 43
4. La declaració d'independència 53
5. El president, a l'exili 61
6. El Govern, a la presó 65

Qui parla. La guerra enunciativa 71

7. La font del discurs públic 73
8. El poder de l'editor 79
9. Dues esferes periodístiques 89
10. La tercera esfera: el món que mira 99
11. El combat a les xarxes 107

Què diuen. La polarització asimètrica 115

12. La unitat d'Espanya? 117
13. La premsa de Barcelona 125
14. La premsa de Madrid 133
15. El front dels columnistes 141

Les expectatives. Vers la República? 153

16. Controlar el quart poder? 155
17. Refer el relat 163

Epíleg 171

Bibliografia, videografia i fonts digitals consultades 173

Llista d'acrònims i abreviatures 191

Documentació gràfica. Annexos 1-5 193

Pròleg

A mitjanit del diumenge 1 d'octubre de 2017 arrencava la jornada en què s'havia de celebrar el referèndum d'autodeterminació de Catalunya. A diferència d'altres convocatòries, aquella nit estava marcada per una mobilització insòlita: els col·legis electorals havien estat ocupats pacíficament, en molts casos des de divendres a la tarda, per una ciutadania mobilitzada amb la intenció de garantir la celebració efectiva de les votacions. L'Estat espanyol, que s'havia negat reiteradament a reconèixer l'article 1 del Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics («Tots els pobles tenen dret a l'autodeterminació»), havia manifestat reiteradament que el referèndum no tindria lloc i que n'impediria la celebració amb *tots* els mitjans al seu abast. Vint-i-quatre hores després, el Govern de la Generalitat compareixia públicament per oferir els resultats provisionals de les votacions: el 90% d'un total de 2.262.424 vots van optar pel «sí» a la independència de Catalunya i la República. I, de manera gairebé simultània, el president del Govern espanyol es presentava per anunciar que «puedo decirles con toda rotundidad lo que todos ustedes ya saben y lo que hemos constatado a lo largo de esta jorna-

da: no ha habido un referéndum de autodeterminación en Cataluña».

Un mes després, el 27 d'octubre, en compliment del compromís que atorgava caràcter vinculant al referèndum, el Parlament va declarar la independència de Catalunya i va proclamar la República catalana, tot instant el Govern de la Generalitat a fer efectiva aquesta declaració. De manera gairebé simultània, les Corts Generals d'Espanya aprovaven al Senat l'aplicació de l'article 155 de la Constitució espanyola, d'acord amb el qual cessaven el Govern de la Generalitat, restringien els poders del Parlament de Catalunya per forçar-ne la dissolució i intervenien organismes i serveis essencials de l'administració catalana.

Entre l'1 i el 27 d'octubre es van desplegar els nous «fets d'octubre», que suposaven, simultàniament, l'exercici d'autodeterminació de Catalunya i la proclamació de la República, i al mateix temps, per part de l'Estat espanyol, la suspensió de les estructures d'autogovern de Catalunya. El «xoc de trens», com s'havia anunciat reiteradament des de feia mesos, arribava a la seva màxima expressió: dues legalitats contradictòries i incompatibles, amb les seves respectives legitimitats, enfrontades de manera explícita. Una confrontació llargament gestada, com a mínim de manera explícita des del 2010, i que tindria continuïtat en els mesos posteriors, fins a les eleccions del 21-D i la constitució del nou Govern de la Generalitat. Som encara avui dins del marc generat per aquests esdeveniments, i passi el que passi en els propers mesos i anys, estarà determinat, sens dubte, pel que va passar aquell mes d'octubre de 2017 i per com s'ha explicat el que va passar.

Aquelles setmanes van posar de manifest dues coses: una, la importància dels esdeveniments; l'altra, la importància de com s'expliquen. I d'això va l'assaig, imprescindible, que Josep Gifreu ha escrit, des de l'experiència acadèmica d'un investigador de referència en l'anàlisi dels mitjans de comunicació i des del compromís militant —cívic, moral i polític— que ha marcat tota la seva trajectòria: *El quart poder i la independència. La batalla mediàtica per l'1 d'octubre*. Un intent —no fet mai abans amb l'abast i l'exhaustivitat amb què s'aborda— de provar d'analitzar els fets més significatius d'aquelles setmanes i els relats mediàtics hegemònics que s'hi van desplegar. Gifreu ha recorregut, a través dels moments més rellevants d'aquests esdeveniments, els relats mediàtics que van provar d'explicar-los i d'inserir-los en un relat significatiu, però alhora ha assajat d'explicitar els marcs mentals des dels quals aquests esdeveniments van quedar dotats de significacions contradictòries i, en bona part, irreconciliables. El resultat de la seva anàlisi, en aquest sentit, ofereix un panorama molt complet i esclaridor del que, hermenèuticament, podem qualificar com *el conflicte de les interpretacions*.

Durant les darreres dècades es va generalitzar una certa convicció, inspirada en la sentència de Nietzsche, segons la qual «no existeixen els fets, només hi ha interpretacions». Una constatació, derivada del *gir hermenèutic* que caracteritza el pensament del segle xx, d'acord amb la qual la batalla pel *sentit* ja no era una batalla pels esdeveniments, sinó per com els esdeveniments s'expliquen, s'inscriuen en relats més complexos i genèrics i acaben determinats pels marcs de pensament que permeten interpretar-los d'una determi-

nada manera. Pel que fa a la jornada medul·lar que articula aquests esdeveniments, l'1 d'octubre, Gifreu mostra com el mateix esdeveniment pot ser interpretat de manera heterogènia com la realització d'un referèndum d'autodeterminació o com la no-realització d'un referèndum d'autodeterminació. Aquesta lectura diversa del mateix esdeveniment, que es repeteix en la manera com són interpretats els esdeveniments que el van precedir i els que el van seguir, determina la significació que s'atorga, de manera consegüentment diversa, a cadascun d'aquests esdeveniments.

Tanmateix, com que la manera d'interpretar els esdeveniments determina també, al mateix temps, altres esdeveniments i les accions que se'n deriven, atorguen al *conflicte de les interpretacions* una dimensió no només hermenèutica, sinó també política, en el sentit que condiciona i modula les accions polítiques que es deriven d'aquestes interpretacions. D'aquí la importància i la rellevància de l'anàlisi que proposa el professor Gifreu.

Perquè el pensament dèbil, que durant algunes dècades va orientar el que havíem convingut d'anomenar postmodernitat, va estendre la idea que el *conflicte de les interpretacions* comportava de manera inexorable un cert relativisme i un cert abandonament de la noció de veritat aplicada a la interpretació dels fets. Tot semblava interpretable i, d'acord amb aquests principis, tot semblava legítim en l'ordre dels relats amb els quals es pretenien explicar els esdeveniments. De forma una mica frívola (o molt frívola, tant se val), la postmodernitat inspirada en el pensament dèbil va abandonar, segurament d'una manera massa apressada, la noció de veritat, que tradicionalment, com és sabut, es definia com

l'adequació de les paraules (o els relats) a les coses i que exigia, per dir-ho amb Popper, la seva verificació experimental. I així, durant aquestes dècades hem vist com, en nom de la legítima diversitat de les interpretacions, s'avalaven interpretacions, lectures i relats que eren obertament contradictoris amb la realitat dels esdeveniments, en nom de marcs de pensament prou forts no només per interpretar els esdeveniments fins a l'extrem de violentar-ne el significat, sinó fins i tot per inventar esdeveniments que no havien tingut lloc o per negar-ne d'altres que inequívocament havien tingut lloc i realitat.

Avui, però, davant la gravetat d'alguns esdeveniments en l'escena internacional i també en l'escena política i social catalana, descobrim, amb una certa estupefacció, que la legitimitat (teòrica) del conflicte de les interpretacions, quan s'assumeix de manera acrítica i doctrinal, pot acabar modificant la naturalesa històrica d'alguns esdeveniments i canviant-ne no només el significat, sinó també la seva pròpia realitat i el seu caràcter fàctic.

Per això és tan imprescindible l'assaig de Josep Gifreu: perquè confronta les diverses lectures i relats mediàtics que s'han generat, des de marcs de pensament predeterminats, dels mateixos esdeveniments, provant no només de mostrar-ne les estructures cognitives, ideològiques i hermenèutiques que determinen les seves interpretacions, sinó sobretot assajant de descobrir la modificació de la naturalesa fàctica dels esdeveniments, que comporta, en alguns casos, més un exercici de ficció d'aquests esdeveniments que no pas la materialització de les seves interpretacions significatives.

I així, Gifreu analitza portades, titulars, editorials, arti-

cles informatius i articles d'opinió, declaracions destacades i declaracions ocultades, usos de les imatges fotogràfiques i dels destacats, per descobrir, més enllà del que explícitament diuen, el que contenen, com a marc latent, i el que pressuposen, com a marc epistemològic de referència a l'hora de construir significacions. I el resultat d'aquesta anàlisi exhaustiva, limitada en el temps i en els mitjans de manera metodològicament molt precisa, ofereix un panorama aclarador, des del punt de vista quantitatiu i sistemàtic, sense comparació ni analogia entre les anàlisis que s'han fet dels esdeveniments d'aquelles setmanes decisives.

Però, a més, ofereix una mostra d'un refinament teòric i metodològic d'una extrema subtileza a l'hora de mobilitzar, com es fa al llarg de tot l'assaig, unes eines conceptuals i teòriques d'indiscutible solvència científica, en l'àmbit de l'anàlisi dels mitjans de comunicació, a fi d'abordar, amb un rigor extraordinari i una molt conscient objectivitat formal, aquestes construccions del sentit a partir de la diversa i heterogènia valoració dels esdeveniments. Per esmentar només un exemple d'entre els més rellevants que l'assaig de Gifreu proporciona, només cal pensar en la distinció que proposa entre megamarcs, marcs estratègics principals i marcs de conjuntura, que permeten escalar, de manera jeràrquica, la construcció de *frames* a l'hora d'abordar la interpretació dels esdeveniments.

Josep Gifreu mostra, de manera inequívoca, que la batalla mediàtica és una batalla per la significació dels esdeveniments. I, correlativament, mostra, i aquesta és —al meu entendre— la seva aportació més rellevant, la importància d'aquesta batalla en el context de la guerra en què ens tro-

bem: una guerra nova, que no es juga amb armes ni amb les tàctiques bèl·liques tradicionals, sinó en uns altres llocs.

No és una novetat absoluta. Quan el *Picture Post* va titular el mític reportatge de Robert Capa amb el lema «This Is War» [«Això és la guerra»], el 3 de desembre de 1938, sabia molt bé què estava dient. No és que la revista estigués publicant només fotografies de la guerra. És que allò, el que passava a les seves pàgines, *era* la guerra. I és que la guerra, aleshores per primer cop, també s'estava lliurant a les pàgines dels diaris i les revistes. La Guerra Civil va ser, com és sabut, la primera guerra en què els mitjans de comunicació van esdevenir una trinxera inexistent fins aleshores: el lloc en què la guerra (també) tenia lloc. No és que, en les fotografies, es donés a veure o no la guerra: és que les fotografies i els articles que les acompanyaven *eren* la guerra. Aquesta era la qüestió. I la novetat.

El que ha passat amb els «fets d'octubre» no és, per tant, una novetat absoluta. Tanmateix, només cal rellegir el clàssic *Sobre la guerra* de Clausewitz per mesurar la distància que va de la guerra tradicional a les nostres guerres d'avui. Parlar de guerra o de batalla mediàtica, avui, com fa Gifreu des del títol de l'assaig, no és una metàfora. És, al contrari, l'assumpció d'una novetat que hauria de permetre una comprensió adequada del lloc en què aquestes guerres també lliuren avui algunes de les seves batalles més significatives, essencials i potser definitives. Com va formular Michel Foucault invertint la cèlebre sentència de Clausewitz («la guerra és la continuació de la política per altres mitjans»), avui ja sabem que «la política és la continuació de la guerra per altres mitjans». Josep Gifreu, amb aquest assaig esclari-

dor i lúcid sobre la batalla mediàtica en els «fets d'octubre» de 2017, ens ajuda a abandonar mapes vells que ja no ens serveixen en les circumstàncies actuals i a provar de refer la cartografia amb la qual, ara i aquí, podem començar a repensar, amb noves eines i nous instruments, la magnitud i la naturalesa de les batalles decisives en la guerra que estem lliurant.

XAVIER ANTICH

Introducció

El dia 1 d'octubre! El recordaré sempre. No pas perquè em vaig alçar a les cinc de la matinada per anar a protegir el col·legi electoral del meu barri, al Guinardó, a Barcelona. No pas per la multitud que vam rodejar durant tot el dia aquell santuari per protegir les urnes. No pas per cap càrrega de la policia espanyola, que no hi van acudir. És cert que aquella votació en el referèndum d'autodeterminació, amb unes urnes sorgides de les ombres, la duré a l'ànima tota la vida. Però l'1 d'octubre de 2017 el recordaré sobretot per unes imatges. Les imatges d'unès càrregues brutals d'agents armats contra gent pacífica i indefensa, com jo, que es disposava a votar.

Aquell 1 d'octubre, les imatges de repressió i crueltat me n'evocaven una altra, *La càrrega*, de Ramon Casas. Contemplar aquell immens fresc al saló del Museu Comarcal d'Olot et produeix una gran sensació d'inseguretat i de ràbia, però també d'empatia i solidaritat. Com davant les icones de l'1-O. Et sents atrapat per la contundència de la càrrega de la Guàrdia Civil i pel cavall que galopa cap a tu, indefens com l'home caigut a la pols, a punt de ser esclafat per l'investida. Però Casas capta alguna cosa més en el quadre: crea un es-

pai central buit, un espai de desolació i de violència latent, emmarcat per les multituds que intenten fugir de la càrrega i dels sabres que esgrimeixen els agents des dels cavalls al galop. La diferència de l'1-O: no hi havia cavalls i la gent no fugia.

Aquell 1 d'octubre em vaig fer un propòsit. Escriuria sobre el que havien vist els meus ulls i els ulls del món. Sobre el que deien i dirien les veus que voldrien deixar testimoni d'aquella gesta, d'aquella revolta catalana. I sobre el que escriuriem i s'explicarien uns i altres a propòsit d'aquell dia en què els catalans van brandar l'arma del vot al cor de l'Estat espanyol i d'Europa. Parlàvem del Procés. I aquell referèndum per la independència n'era la culminació. Després, tot seria diferent. Aquells «fets d'octubre» inauguraven una nova etapa en la història de Catalunya i d'Espanya.

Escriuria per explorar l'univers de veus, d'imatges i versions dels fets. Però, com? L'experiència m'aconsellava viatjar equipat amb les tres maletes que m'han acompanyat aquests anys: la de periodista, la d'acadèmic i la de catalanista practicant. I és així com em vaig dedicar a preparar un mapa d'exploració de la parcel·la de la selva que més m'interessava: el rol del «quart poder» en la batalla pel control del relat i del discurs sobre aquells dies d'octubre i els que seguirien.

Per això, aquest mapa d'exploracions que ara presento en forma de crònica-assaig no pot ser neutral. En primer lloc, perquè l'autor vol fer constar d'entrada les seves empaties pel moviment independentista català. I en segon lloc, i molt més important: perquè una part substancial dels actors del quart poder que s'han interessat per intervenir en la batalla narrativa i discursiva, ho han fet prenent partit obertament.

Els actors dels quart poder que aquí surten en escena no són ni han estat neutrals. Per què? Per què, com veurem, la gran majoria dels mitjans de comunicació i dels professionals involucrats, contravenint els sagrats mandats del periodisme i les bones pràctiques informatives, han optat per prendre partit davant del conflicte obert entre Catalunya i Espanya?

Confesso també no poder ser neutral davant dels «fets d'octubre». Porto a dins una aspiració molt profunda: la vindicació de la plena sobirania per al meu país. Ara bé, ni la neutralitat garanteix l'objectivitat, ni la convicció cívica és enemiga de la veritat. Per això mateix vull fer constar també, amb la mateixa convicció, el meu deute i el meu compromís amb els requeriments de les altres dues maletes. Com a periodista, intento comprendre l'esforç, les dificultats, les contradiccions, que els professionals dels mitjans han d'afrontar sovint per ser dignes de la seva feina, més enllà de les servituds de la política, de les empreses i dels grups de pressió. I com a investigador acadèmic, procuro distanciar-me de l'objecte d'anàlisi per mirar de superar el biaix comprensible de les opcions i els sentiments personals, i oferir una visió del camp tan documentada i objectivada com sigui possible.

La història del Procés català cap a la independència ja compta amb una nombrosa literatura. Politòlegs, historiadors, periodistes, acadèmics i activistes han escrit sobre el Procés des de perspectives molt diverses i complementàries, tal com recullo en una extensa bibliografia.¹

---

1. En la bibliografia ofereixo àmplies referències bibliogràfiques sobre els darrers anys del Procés.

El propòsit d'abordar i valorar la immensitat de les intervencions mediàtiques entorn del Procés català cap a la independència, ni que fos limitat als darrers mesos del 2017, se'm presentà tan apassionant com temerari. A mesura que s'anaven prodigant els fets excepcionals i, per tant, les notícies, els relats, els editorials, les columnes d'opinió i les intervencions en les seves múltiples formes (portades de paper, cròniques, imatges, vinyetes, tertúlies de ràdio i televisió, piulades i fils a Twitter, grups a Facebook i a Instagram, blogs d'activistes, etc.), el perill babèlic de la confusió de llengües i discursos creixia i es multiplicava. Què fer amb un oceà tal de missatges? Com valorar la rellevància política dels fluxos d'intervencions i el seu impacte en la creació de climes i corrents d'opinió, a Catalunya, a Espanya, a Europa i al món?

Òbviament, les pretensions d'aquesta crònica-assaig han de ser modestes, circumscrites a embastar una aproximació d'urgència tot mirant de registrar, cartografiar, ordenar i valorar, en la mesura de les limitacions d'un breu assaig, les modalitats i línies d'intervenció dels mitjans en la mediació del debat entorn dels fets centrals del Procés, els «fets d'octubre» i les seves conseqüències.

En les múltiples batalles narratives i discursives han jugat un paper molt desigual els grans mitjans afins a cada una de les parts en conflicte. Sovint, els mitjans i els seus professionals han renunciat a la teòrica missió de neutralitat informativa respecte de les opcions en disputa. El periodisme més pròxim al camp de batalla ha abandonat sovint els estàndards reconeguts de l'ètica i la deontologia professionals per convertir-se en periodisme d'estat o militant. Cal es-

candalitzar-se ingènuament del partidisme dels actors del quart poder, quan estan en joc qüestions tan rellevants com el futur de la nació catalana, la sobirania d'un territori o la unitat d'Espanya?

Aquesta proposta convida el lector a recórrer un trajecte que, partint d'una crònica de la producció del relat sobre els «fets d'octubre», va obrint portes per comprendre més a fons la responsabilitat i el compromís que els mitjans, sobretot els de referència, assumeixen en l'evolució del conflicte Catalunya-Espanya. Així, en la primera part, presento una crònica dels «fets excepcionals» de l'octubre i de la producció dels relats immediats dels mitjans i les seves modulacions segons el posicionament editorial. La segona part concentra l'atenció en «la guerra enunciativa» entre blocs de mitjans, i identifica tres esferes periodístiques amb línies editorials diferenciades. En la tercera part, i a partir dels continguts editorials, intento trobar les claus de la polarització mediàtica suggerint quins eren els principals marcs contraposats d'interpretació del conflicte. I finalment, en la quarta part presento breument unes reflexions conclusives sobre els patrons d'intervenció del quart poder en el conflicte i apunto algunes línies del debat sobre el post-Procés, a partir de l'experiència única dels «fets d'octubre».

Uns apunts finals per guiar la lectura i la comprensió d'aquest assaig. Les fonts documentals utilitzades han estat bàsicament les referències de la premsa diària, catalana, espanyola i internacional.² Per facilitar la lectura, he optat per

---

2. Vegeu nota sobre les fonts documentals a l'apartat final Bibliografia, videografia i fonts digitals consultades.

un sistema de notes a dos nivells: unes breus notes a peu de pàgina i les referències de les fonts digitals al final del llibre. El diferents annexos són complementaris a la informació de cada capítol, però no són imprescindibles per a la seva comprensió. Pel que fa a les citacions de titulars i textos en altres llengües, he adoptat la fórmula següent: en principi, es respecten els textos en espanyol (també en els casos dels diaris bilingües, quan només era disponible la versió espanyola), mentre que es tradueixen els textos en altres llengües quan crec que altrament no serien fàcilment entenedors. Finalment, he optat per escriure sempre amb majúscula inicial el terme Procés.

I

Els fets.
La batalla pel relat

I

El cicle excepcional del Procés

«Després de les jornades històriques, han arribat els temps excepcionals».

MARINA GARCÉS, «Excepcionalitats permanents», *Ara*, 23-12-2017.

El Procés català cap a la independència té un llarg recorregut, especialment derivat del procés de discussió i aprovació de la reforma de l'Estatut (2006), la proliferació posterior de les «consultes» a escala municipal i sobretot la sentència del Tribunal Constitucional (TC) del 2010 contra l'Estatut aprovat amb totes les garanties procedimentals (Congrés de Diputats i referèndum). La sentència del TC, considerada per alguns constitucionalistes com un cop d'estat, representà la declaració de guerra més contundent contra les pretensions d'amplis sectors del catalanisme polític d'aconseguir, no sols una millora de competències i d'autogovern, sinó sobretot de reconeixement del fet nacional català i de les seves prerrogatives com a nació.

Els fets-ruptura del Procés

La progressió del Procés en els anys posteriors a la sentència del TC ha estat àmpliament examinada i comentada.³ El moviment inicial pel dret a decidir es transformà oberament, a partir del 2012, en una mobilització progressiva a favor de la independència. Les entitats cíviques Òmnium Cultural i la llavors creada Assemblea Nacional Catalana (ANC) van assumir de manera conjunta l'organització de les grans manifestacions anuals de la Diada. Les eleccions catalanes del 27 de setembre de 2015 i els pactes posteriors van modificar substancialment les expectatives creades pel moviment independentista: la majoria absoluta de les forces independentistes al nou Parlament i el full de ruta del govern de Junts pel Sí, presidit per Carles Puigdemont, preveien la culminació del seu programa electoral amb la realització d'un referèndum d'autodeterminació i l'eventual proclamació de la República catalana. El Govern de Puigdemont encarregà un informe a quatre prestigiosos juristes internacionals que justificava la legitimitat del referèndum.⁴

Així és com el Govern de Puigdemont, secundat per la majoria absoluta del Parlament, adoptà una sèrie de decisions transcendentals entre els mesos de juny i d'octubre de 2017 que, al meu entendre, constitueixen un autèntic «cicle

---

3. Sobre l'evolució del Procés, vegeu especialment: Cardús 2010, Costa 2017, Culla 2017, Guinjoan, Rodon & Sanjaume 2013, Requejo 2010, Salellas 2017 i Vergés 2014.

4. *Catalonia's Legitimate Right to Decide. Paths to Self-Determination* (2017). La comissió d'experts estava integrada per Nicolas Levrat (University of Geneva), Sandrina Antunes (Universidade do Minho), Guillaume Tusseau (Sciences Po, París) i Paul Williams (American University in Washington, DC).

excepcional», no sols en relació amb el Procés, sinó també en la història recent de Catalunya i Espanya.⁵ Un cicle històric protagonitzat per un conjunt de fets-ruptura d'índole política amb repercussions polítiques, socials, econòmiques i judicials en tots els àmbits de la societat catalana i espanyola, i també d'interès manifest a escala europea i internacional. Els «dies històrics» del Procés van deixar pas al «cicle excepcional» del Procés, aglutinat entorn del que s'ha convingut a anomenar els «fets d'octubre de 2017». Ara bé, convé tenir-ho molt present: aquest cicle excepcional es fonamenta, es desplega i es defineix per un fet-ruptura fundacional, que condensa i dona raó de tots els altres.

Aquest fet-ruptura fundacional és el referèndum d'independència celebrat a Catalunya el dia 1 d'octubre de 2017 (1-O).

En estreta dependència amb la celebració del referèndum de l'1-O, es van produir tota una sèrie de fets-ruptura derivats, que constitueixen el conjunt del que aquí proposo d'anomenar i conceptualitzar com el cicle excepcional de tot el Procés català cap a la independència. La cadena de fets-ruptura més rellevants s'inaugura amb l'anunci de la data i la pregunta del referèndum de l'1-O (9 de juny de 2017) i es clou amb la celebració de les eleccions catalanes del 21 de desembre de 2017 (21-D). Les dues dates, per tant, marquen l'inici i el final del que aquí proposo d'entendre com a «cicle excepcional del Procés». A partir del 21-D comença una nova etapa, que alguns observadors anomenaran el post-Procés. El cicle excepcional comprèn

---

5. Per a una crònica periodística dels fets més rellevants del 2017 relacionats amb el Procés català cap a la independència, vegeu Pere Martí, «L'any de la República (I)», *Vilaweb*, 30-12-2017.

els dotze fets-ruptura més rellevants, que resumeixo en el quadre següent.

Els dotze fets-ruptura del cicle excepcional del Procés:

1. El president de la Generalitat, Carles Puigdemont, anuncia oficialment la data (1 d'octubre de 2017) i la pregunta del referèndum d'independència: «Voleu que Catalunya sigui un Estat independent en forma de República?». (9 de juny).
2. El Parlament aprova, amb l'absència de l'oposició, la Llei del Referèndum i la Llei de Transitorietat (6 i 7 de setembre).
3. El president Puigdemont, amb la signatura de tots els membres del Govern, signa el decret de convocatòria del referèndum (7 de setembre).
4. El ministre d'Hisenda del Govern espanyol, Cristóbal Montoro, decreta la intervenció total de les finances de la Generalitat, després d'haver reclamat el certificat de despeses setmanals a partir del 21 de juliol (16 de setembre).
5. La Guàrdia Civil escorcolla la conselleria d'Economia i altres dependències de la Generalitat i domicilis privats d'alts càrrecs. Concentració massiva al carrer convocada per ANC i Òmnium (20 de setembre).
6. 1-O: Celebració a Catalunya del referèndum (il·legal) d'autodeterminació, amb uns dos milions de votants acudint a les urnes malgrat la repressió policial. Més d'un miler de lesionats per les càrregues policials (1 d'octubre).

7. Els presidents d'Òmnium i d'ANC, Jordi Cuixart i Jordi Sànchez, són acusats de sedició per l'Audiència Nacional pel fets del 20 de setembre i retinguts en presó preventiva incondicional (16 d'octubre).
8. Declaració unilateral d'independència (DUI). Primera declaració sense votació, suspesa pel president Puigdemont (10 d'octubre). Segona declaració amb votació de la majoria absoluta del Parlament, no efectiva (27 d'octubre).
9. Aplicació de l'article 155 de la Constitució pel Govern de Rajoy, amb el suport de PP, PSOE i Cs: destitució de tot el Govern català, dissolució del Parlament i convocatòria d'eleccions autonòmiques per al 21 de desembre (27 d'octubre).
10. El president Puigdemont i part del Govern s'exilien a Bèlgica. El president compareix en roda de premsa internacional a Brussel·les (30 i 31 d'octubre).
11. Inici dels processos judicials contra dirigents polítics catalans. L'Audiència Nacional decreta presó preventiva incondicional per al vicepresident Junqueras i altres set membres del Govern (2 de novembre). Euroordre de captura dels membres del Govern a Bèlgica (3 de novembre), que el Tribunal Suprem (TS) retira posteriorment (5 de desembre). El TS decreta presó amb fiança per a Forcadell i la Mesa del Parlament imputada (9 de novembre). El TS assumeix tota la causa secessionista (23 de novembre) i deixa en llibertat condicional cinc consellers (4 de desembre).
12. 21-D: Eleccions autonòmiques convocades en el marc del 155. Comença la campanya (5 de desembre) amb

tres llistes independentistes i el cap de llista de Junts per Catalunya (Puigdemont) a Brussel·les i el d'ERC (Junqueras) a la presó. Els resultats electorals del 21 de desembre, amb la participació del 79,04% del cens, atorguen altre cop la majoria absoluta als partits independentistes (70 diputats), amb un 47,5% del vot. Cs és el primer partit (36 diputats) i el PPC, l'últim (4 diputats).

El cicle excepcional

Per què agrupar aquesta sèrie de fets-ruptura sota la denominació global de «cicle excepcional»? Devem a l'investigador italià Giorgio Grossi la introducció en l'estudi del periodisme polític de la categoria del «cas excepcional». ⁶ A Espanya, els fets tràgics de l'11-M del 2004 —l'atemptat gihadista a Madrid, quatre dies abans de les eleccions generals del 14-M— van generar diferents aproximacions acadèmiques sobre la intervenció dels mèdia sota el prisma de com l'excepcionalitat d'aquells fets i d'aquells moments podia haver incidit en la percepció del joc polític i, fins i tot, en els resultats electorals, que van donar la victòria al PSOE. Una aproximació d'especial interès al paper dels mèdia en l'11-M, que aquí pot ajudar a clarificar l'excepcionalitat d'aquest cicle del Procés, va ser la realitzada per Andreu Casero. ⁷

---

6. Giorgio Grossi va utilitzar per primer cop la hipòtesi del «cas excepcional» per explicar el paper específic dels mitjans de comunicació en episodis de forta crisi política i social, com va ser a Itàlia l'assassinat del líder demòcratacristià Aldo Moro per les Brigades Roges el 9 de maig de 1978.

7. Andreu Casero aplicà de manera original i pionera la hipòtesi del «cas excepcional» a